

Ion BUZDUGAN. *Scrieri, I, II. Studiu introductiv de Eugen LUNGU. Text selectat și îngrijit, repere cronologice, note și comentarii de Mihai și Teodor PAPUC, Editura Știința, 2014, 546 p., 538 p.*

O CONȘTIINȚĂ A BASARABIEI

Abstract. The author tackles the publication, at the Academy of Sciences of Moldova publishing house, of two volumes of *Writings* signed by the poet, journalist, folklorist and translator Ion Buzdugan who meditates upon both the literary creation and on the public activity of a politician who was an exponential figure of Bessarabia in the twentieth century.

Keywords: exponential figure, cursed home place, exemplary consistently, bypassed name, vegetal fantasy, priestly gestures, fertile organic structure, pathetic exclamation.

Poet, publicist, folclorist, traducător și, nu în ultimul rând, om politic, Ion Buzdugan e o figură exponențială a Basarabiei din secolul XX. Un reprezentant al conștiinței urgisitului meleag pe care a ilustrat-o cu o energie și cu o consecvență pilduitoare.

A avut o existență consonantă cu zbuiciumul epocii în care s-a înscris. Nescutit de turnuri cu aventuros aspect. Născut în 1887, într-o comună a județului Bălți, urmează, după absolvirea liceului, cursuri de agricultură, dar și cele ale unui Seminar pedagogic, studiind ulterior

literele, dar și dreptul, la Moscova, pentru a-și lua licența la Iași. În continuare, e agronom, dar și profesor. Prigonit de oficialitățile rusești pentru convingerile sale naționale, înrolat în armata țarului și trimis pe frontul din Moldova, are prilejul de a-i face, la Iași, o emoționantă vizită lui N. Iorga (marele istoric o consemnează în *O viață de om așa cum a fost*), după care are loc un episod senzațional. Aflând că militarii ruși bolșevizați puneau la cale, prin mijlocirea Sovietului de la Socola, nu mai puțin decât asasinarea regelui Ferdinand și transformarea României într-o republică comunistă, îl informează grabnic pe Iorga, care a dejucat complotul criminal.

Într-o bună zi, a făcut altă ispravă remarcabilă. A salvat viața lui Camil Petrescu, înrolat voluntar în armată, de explozia unui obuz care-l îngropase sub un val de pământ.

În noiembrie 1917, se vede ales deputat al Sfatului Țării, făcând parte din prezidiul acestui organ care, în 27 martie 1918, a votat unirea Basarabiei cu patriamamă. În 1918, intră în Parlamentul României ca deputat de Bălți, conservându-și mandatul vreme de opt legislaturi. Alături de alți deputați basarabeni afiliați Partidului Țărănesc, n-a șovăit a critica politica externă a guvernului, care, în opinia sa, nu proteja suficient România de pericolul unei agresiuni sovietice. Mai cu seamă după ce, în 1924, Stalin a înființat, dincolo de Nistru, o așa-zisă Republică Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească. Un punct de vedere evident vizionar.

Ion Buzdugan participă și la viața literară din România, publicând, între 1922 și 1943, patru volume de versuri și frecventând cenaclul „Sburătorul” (E. Lovinescu îi consemnează prezența în *Agendele sale*).

După 1944, suferă consecințele ocupației sovietice. În Basarabia, firește că numele îi este ocolit, cu excepția unor rare mențiuni negative care îl incrimin角度 pentru faptul de a fi luptat, cu „ajutorul României regale”, pentru „a zădărnici biruința revoluției socialiste”. Rămăs în România după 23 august, a ajuns să fie vânat de cârmuirea comunistă ca un „element dușmănos”. De teama persecuțiilor, s-a ascuns în diverse locuri pe întreg cuprinsul țării, la un moment dat înveșmântându-se în rasa monahală. Prietenul său mai tânăr, C. D. Zeletin, își amintește de figura sa, când „își lăsase barbă, purta Țoale și umbla cu traista-n băț asemenea călugărilor călători de odinioară”. Chiar după ce a trecut valul major al terorii, scriitorul nu-și poate vedea numele tipărit în presa literară.

Traducerea sa cea mai importantă, *Evgheni Oneghin* de Pușkin, apare abia după ce a încetat din viață. În ultimele luni ale existenței sale, internat la Spitalul Filantropia din Capitală, primește vizitele cotidiene ale devotatului scriitor-medic C. D. Zeletin, care-i notează amintirile, dactilografându-le și înfățișându-i-le spre a fi semnate. Înlăcrimat, bătrânul îl îndeamnă: „Ține jurnalul, Nepoate, și scrie-ți din vreme memoriile”.

Despre creația poetică a lui Ion Buzdugan am mai scris. Sub pana sa, Basarabia apare ca o uriașă fantasmă

vegetală, semn al unei perenități venite din profunzimi, incluzând resurecția: „Și cât privești în jur și-n larg cât vezi sub zare/ Curg ape verzi de ierbi în valuri cu vâltori;/ Privește în amurg, sau vei privi în zori;/ Același ocean, etern în frământare!...” (O, stepa mea). Fundalul e un eroism dizolvat în campestrul aspru: „Lângă Nistru-n vale s-au oprit în noapte;/ Poposind în taberi trudnici cărauși;/ Susură oștirea de porumbiști coapte;/ Fâșâind din săbii aspre de pănuși” (Vedenii). Văzându-și, pentru un scurt răstimp, visul național împlinit, bardul face apologia României întregite, cu gesturi sacerdotale care au ca suport organicitatea fertilă a unei veri infinite: „Fii binecuvântată, maică-Țară;/ Că sunt

și eu, cu tainica-mi tulpină;/ Înfiptă-adânc în brazda-ți milenară;/ Și suflet – lujer de lumină!...// Și eu sunt rodul coapsei tale/ Hrănit la sânu-ți de fecioară:/ Din șoldul rodniciei tale/ De soare pârguit în vară...// Încrezător în cer și glie;/ Cu plugul gândului, de fier:/ Trag brazde-n neagra veșnicie;/ Deștelenind al tău mister...” (Binecuvântare).

Și cum am putea uita, evocându-l pe Ion Buzdugan, exclamația sa patetică, având încă, pentru măcar unii dintre noi, un foarte dureros ecou: „Mi-aș da viața dacă-aș ști că România va fi întregită”?

Gheorghe GRIGURCU
Târgu Jiu
(România)